

## Contextblad

# My Dear Théo

Dit contextblad voor docenten is bedoeld ter voorbereiding en/of verdieping van een les of klassengesprek over de documentaire. Dit document bestaat uit drie onderdelen: een **interview** met de filmmaker, **reflectievragen** voor leerlingen/studenten en een verzameling links naar **achtergrondinformatie** over de thema's in de film.

## Interview met de filmmaker: Alisa Kovalenko

### Hoe is *My Dear Théo* ontstaan?

Toen de oorlog in Oekraïne in alle hevigheid uitbrak, verloor ik mijn geloof in film. Wat heb je aan een camera als er bommen vallen op je dierbaren? Ik besloot dat het tijd was om mijn land met wapens te verdedigen, in plaats van met beelden. Begin maart 2022 sloot ik me aan bij een eenheid van het Oekraïense vrijwilligersleger. Mijn camera ging mee, maar zonder concreet plan. De eerste dagen aan het front wilde ik niet denken aan mijn rol als filmmaker. Af en toe dwong ik mezelf iets op te nemen. Kleine fragmenten, momenten uit het dagelijks leven – puur om iets voor mijn herinnering vast te leggen. Maar meestal bleef de camera in mijn rugzak, in schuilplaatsen of loopgraven. Wel schreef ik. Op papier legde ik dromen, gedachten en gevoelens vast: dingen die de camera niet kon vangen. Ze hielpen me mijn ervaringen in de oorlog te verwerken en werden tegelijkertijd iets om te kunnen nalaten, mocht ik het front niet overleven.

### Waarom heb je de film vormgegeven als brief voor je zoon Théo?

Een van mijn medesoldaten stierf aan het front. Zijn zoon was precies even oud als Théo. We hadden vaak grapjes gemaakt dat onze zonen elkaar op een dag moesten ontmoeten. Later stierven nog meer diebaren uit het leger die jonge kinderen hadden, waardoor ik steeds meer begon na te denken over het perspectief van ouders. Over de vraag hoe we herinneringen kunnen bewaren en delen met onze kinderen. De meeste ouders zijn immers naar het front gegaan voor de toekomst van hun kinderen. Vanuit deze gedachtes ontstond het ware doel van de film.

### Hoe reageerden mensen op het feit dat je een camera bij je had?

Iedereen vond het heel normaal. Ik was zelf ook soldaat en had een goede band met de anderen. Ik heb eigenlijk ook maar weinig gefilmd, want tijdens aanvallen kon dat gewoon niet, dan moest ik me volledig richten op mijn werk als soldaat. Meestal filmde ik wat tijdens pauzes, terwijl we zaten te wachten. En eerlijk gezegd draaide het leven aan het front vooral om wachten, niet om actie. Het is vaak best saai. In de media en op social media lijkt het alsof er non-stop gevechten zijn, maar dat klopt niet met de werkelijkheid. Niemand kijkt natuurlijk naar een filmpje van soldaten die in een loopgraaf zitten en niks doen. Toch kan dat wachten ook levensgevaarlijk zijn, alleen ziet dat er niet spannend uit op beeld. En die stilte tijdens het wachten... die kan echt heftiger aanvoelen dan de explosies. Ik herinner me dat we eens in het bos zaten, wachtend op een Russische aanval. Alles was stil, en ik werd er bijna gek van. Ik probeerde elk geluidje te analyseren: vogels, gras, wind, of ik iets verdachts kon horen, zoals voetstappen. Die spanning, dat wachten in stilte, vond ik soms enger dan de gevechten zelf. En juist die momenten heb ik vaak gefilmd.

### **Hoe verliep het proces verder?**

Na mijn terugkeer van het front ging ik niet meteen aan de slag met het filmmateriaal en de brieven. Ze hadden nog jaren in het familiearchief kunnen blijven liggen, tot een goede vriendin en collega me vroeg of ik beelden had die ze in haar documentaire kon gebruiken. Samen bekeken we mijn opnames en realiseerden we ons dat ze bijzonder waren. Het was geen typische oorlogsdocumentatie, maar een intiem perspectief, de blik van een wachtende soldaat. Bladeren, bomen, insecten in de loopgraven... Kleine details die op het eerste gezicht onbelangrijk lijken. Pas toen we aan de montage begonnen, begon ik te geloven dat het echt mogelijk was dat ik er een echte film van kon maken. Het was wel een emotioneel proces. In die beelden zie ik de gezichten van vrienden en medesoldaten die er nu niet meer zijn. Op een gegeven moment realiseerde ik me dat het niet alleen verdrietig was om deze film te maken, maar dat het ook een kans was om hun levens en herinneringen te bewaren. Het voelde alsof we een soort tijdcapsule maakten: een plek waar je altijd naartoe kunt terugkeren om ons allemaal weer levend te zien.

### **Er gebeuren vreselijke dingen in Oekraïne; wat gaf je de moed om door te gaan?**

Het is niet makkelijk... Soms voelt het 's ochtends alsof je al je kracht bij elkaar moet rapen om weer door te kunnen gaan. Maar je moet wel door, je kunt niet anders. Ik laat de pijn niet te diep binnenkomen, want als ik dat wel doe, neemt het alles over. En we weten niet hoe lang deze uitputtingsslag nog gaat duren.

Het leven wordt een soort tegenstrijdigheid. Alsof je in twee werelden tegelijk leeft. Het ene moment zit je met vrienden op een terras in Kiev, koffie te drinken met jazzmuziek op de achtergrond. En even later, midden in de nacht, verstop je je kind in de badkamer omdat het huis trilt van de explosies. En als je het overleeft, ga je de volgende ochtend gewoon weer door: ontbijt maken, je zoon klaarmaken voor school... Al die heftige dingen worden op een gegeven moment gewoon 'normaal'. En dat idee, dat je eraan went, is soms misschien wel het engst. Het doet me denken aan iets waar veel mensen zich in vergissen: ze denken dat vogels stil worden als er bommen vallen. Maar dat klopt niet. Ze zingen juist; soms nog harder dan anders. Dat voelt als een metafoor. Ook als alles kapot is, probeert het leven toch door te gaan. En wij doen dat ook: we gaan naar ons werk, maken grapjes, krijgen kinderen, schrijven boeken, maken films... We lijken daarin een beetje op die vogels. We proberen te blijven leven, midden in de chaos. En precies dat, de veerkracht van mensen, hun moed, ondanks alles – dat is mijn echte inspiratie. En de liefde voor mijn zoon, mijn familie en mijn vrienden.

### **Wat hoop je dat jongeren van jouw film kunnen leren?**

Ik hoop dat ze begrijpen dat het Oekraïense vrijwilligersleger niet bestaat uit anonieme soldaten en stoere krijgers, maar dat het echte mensen zijn: kunstenaars, arbeiders, ingenieurs, IT'ers; vaders, moeders, dochters, zonen, broers en zussen. De meesten van ons waren voor de oorlog geen militairen en wilden dat ook helemaal niet worden. Maar we moesten ons verdedigen, onze families beschermen, onze vrijheid, onze toekomst.

Ik hoop dat studenten ook iets zien wat dieper gaat: dat deze film gaat over licht in donkere tijden. Over menselijkheid, tederheid, liefde. Die blijven bestaan, zelfs als de dood dichtbij is. Want het is juist die liefde die ons kracht geeft. Die ons helpt vol te houden. Voor mij begint echt heldendom namelijk niet met wapens of dapperheid, maar met gevoeligheid. Met de moed om mens te blijven in een wereld die steeds harder lijkt te worden: steeds meer geweld, agressie, nepnieuws en egoïsme. Daarom hebben we mensen nodig die juist die zachtheid, empathie en menselijkheid blijven uitdragen – zodat we niet overspoeld worden door alle duisternis.

## Reflectievragen

Deze reflectievragen voor leerlingen/studenten kunnen klassikaal besproken of individueel beantwoord worden. Docenten kunnen naar eigen inzicht kiezen om ze allemaal te behandelen of uitgebreider op één of een paar van de vragen in te gaan.

Denk je dat wij in Nederland kunnen begrijpen wat mensen in Oekraïne doormaken? Waarom wel of niet?

Hoe zou jij je kind uitleggen wat oorlog is, als jij zelf aan het front had gestaan?

Hoe denk jij dat de zoon van Alisa deze film later zal ervaren als hij ouder is?

Waarom denk je dat Alisa pas later besloot haar materiaal te gebruiken voor een film?

Hoe kan een persoonlijke documentaire zoals My Dear Théo meer impact hebben dan een nieuwsbericht of verslag?

Alisa zegt dat ze de film zag als een tijdcapsule. Welke verhalen of herinneringen zou jij in een tijdcapsule willen bewaren?

Wat zou jij tegen Alisa willen zeggen als je haar zou ontmoeten na het zien van haar film?

## Achtergrondinformatie

Via onderstaande links vind je achtergrondinformatie over de thema's in de film. Docenten kunnen deze informatie raadplegen ter voorbereiding of verdieping van een les of klassengesprek.

### Wat is de geschiedenis van Oekraïne? – NPO Kennis

<https://npokennis.nl/story/657/wat-is-de-geschiedenis-van-oekraïne>

Een achtergrondartikel dat de politieke, culturele en historische ontwikkeling van Oekraïne behandelt.

### Video: Rusland valt Oekraïne aan en begint oorlog – NOS Jeugdjournaal

<https://jeugdjournaal.nl/artikel/2418634-rusland-valt-oekraïne-aan-en-begint-oorlog>

Nieuwsbericht inclusief video van vier minuten waarin wordt beschreven hoe Rusland Oekraïne is binnengevallen en hoe de wereld reageert op dit geweld.

### Oekraïne – Amnesty International

<https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/landen/oekraïne>

Een overzicht van mensenrechtenschendingen, bewijzen en oproepen tot gerechtigheid in de oorlog in Oekraïne.

### My Dear Théo – Filmmaker Magazine

<https://filmmakermagazine.com/130233-my-dear-theo>

(Engelstalig) artikel over de film, inclusief productieachtergrond, thematiek en interpretaties.

### Lesmateriaal Oekraïne in het nieuws – Nieuws in de Klas

<https://www.nieuwsindeklas.nl/lesmateriaal/oekraïne-in-het-nieuws>

Gratis lesmateriaal en bronnen voor docenten om actuele ontwikkelingen in Oekraïne klassikaal te behandelen.

## **“Door al die beelden van de oorlog te delen voeren we ook de druk op Oekraïne op” – HVANA**

<https://hvana.nl/nieuws/door-al-die-beelden-van-de-oorlog-te-delen-voeren-we-ook-de-druk-op-oekraïne-op>

Opinie of analyse over de effecten van het delen van oorlogsbeelden op perceptie en politiek.

## **Fakenieuws tijdens de oorlog in Oekraïne – NOS Nieuwsuur**

<https://nos.nl/nieuwsuur/video/2419276-fakenieuws-tijdens-de-oorlog-in-oekraïne>

Een video waarin wordt onderzocht in hoeverre beelden die verspreid worden tijdens de oorlog correct zijn.

## **Hoe de NOS omgaat met oorlogsbeelden op social media – NOS**

<https://nos.nl/collectie/13895/artikel/2422686-hoe-de-nos-omgaat-met-oorlogsbeelden-op-sociale-media>

Een artikel over de redactionele afwegingen van de NOS bij het tonen van beelden uit oorlogsgebieden.

## **2 jaar oorlog in Oekraïne: wat doet Nederland – Rijksoverheid**

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/02/23/2-jaar-oorlog-in-oekraïne-wat-doet-nederland>

Een overzicht van de Nederlandse overheidshandelingen en betrokkenheid sinds het begin van de oorlog.

## **Media plaatsen Oekraïne-oorlog vaker in een Koude Oorlog-frame – NRC (alleen abonnees)**

<https://www.nrc.nl/nieuws/2025/01/06/media-plaatsen-oekraïne-oorlog-vaker-in-koude-oorlog-frame-a4878628>

Een kritisch artikel over de journalistieke framing van de oorlog in de media.

## **Serie: My Generation War – NPO**

<https://npo.nl/start/serie/my-generation-war/seizoen-1/my-generation-war/afspelen>

Een documentaireserie die het leven van tien jonge Oekraïners volgt en hoe de oorlog hun dagelijks bestaan beïnvloedt.